

Korzystanie z materiałów w archiwum państwowym – dawniej i dziś

Wszystkie materiały w każdym archiwum państwowym są dostępne dla każdego, bez żadnych dodatkowych upoważnień. Wyjątkiem są przypadki, gdy:

- materiały te zawierają dane osobowe (dotyczy to tylko osób żyjących, a więc niewielkiego procentu zasobu, z ostatnich kilkudziesięciu lat)
- zawierają tajemnice chronione prawem (bardzo rzadki przypadek)
- oryginał jest zniszczony lub w trakcie konserwacji (trzeba mieć pecha, żeby tak trafić)
- zakaz udostępniania zawarto w umowie depozytu (teoretycznie możliwe, ale praktycznie niespotykane).

Aby dotrzeć do szukanej informacji, posługujemy się dostępnymi pomocami archiwalnymi:

- spis zespołów
- inwentarz archiwalny
- inne pomoce, jak: skorowidze, indeksy, przewodniki (rzadziej spotykane).

Coraz więcej inwentarzy wszystkich archiwów państwowych w Polsce dostępnych jest online (www.szukajwarchiwach.pl). Niektóre nawet ze skanami całych jednostek archiwalnych. To znacząco ułatwia i przyspiesza kwerendy w archiwach.

Jak wygląda to od strony praktycznej?

1. Kiedyś należało przyjechać do archiwum. Dziś z jednego miejsca mamy dostęp do wszystkich archiwów.
2. Zaczynało się od zgłoszenia użytkownika i przeglądania zeszytu ze spisem wszystkich zespołów archiwalnych. Dziś spis zespołów wygląda np. tak: <http://www.szukajwarchiwach.pl/45#tabZasoby>
3. Jeśli zespół nas zainteresował, prosiliśmy o inwentarz. Dziś po prostu klikamy w nazwę i otrzymujemy wstęp z inwentarzem w domu: http://www.szukajwarchiwach.pl/45/1/0/?q=XARCHro:45+XTYPEro:zesp&order=syg_order&wynik=1&rpp=15&page=1#tabZespól
4. Inwentarze dużych zespołów często dzielone były na tomy i ich przeglądanie trwało wiele godzin. W ten sposób jeden dzień kwerendy mieliśmy z głowy. Dziś przed wyjazdem przeglądamy inwentarz: http://www.szukajwarchiwach.pl/45/1/0/?q=XARCHro:45+XTYPEro:zesp&order=syg_order&wynik=1&rpp=15&page=1#tabJednostki
5. Potem następowało wypisywanie rewersów, które były realizowane czasem dopiero następnego dnia. Dziś rewersy możemy ściągnąć ze strony archiwum: <http://opole.ap.gov.pl/zasob/formularze.html>, wypełnić w domu, a nawet przesłać mailem, aby jednostki już czekały.
6. Biorąc pod uwagę, że coraz więcej materiałów zostało zdigitalizowanych. Możemy od razu dostać jednostkę bez wyjeżdżania do archiwum. Nawet jeśli miałyby to być skan z mikrofilmu:

<http://www.szukajwarchiwach.pl/45/22/0/1/1#tabSkany>

A jeśli nie chcemy szukać tradycyjnie, po strukturze zasobu archiwalnego, wpisujemy szukane hasło w wyszukiwarce i mamy wszystkie wyniki, do tego ze wszystkich archiwów w Polsce – od razu. Przykładowo dla hasła „Opole”:

<http://www.szukajwarchiwach.pl/search?q=Opole>

Aby zawęzić wyniki do Archiwum Państwowego w Opolu, dodajemy filtr „Archiwum”, znajdujący się w kolumnie po lewej stronie.

[Internet Archive – wyszukiwarka](#)

Wyszukiwanie pełnotekstowe jest najwygodniejszym i najczęściej wykorzystywanym sposobem szukania w internecie. Także popularny serwis prezentujący archiwalne wersje stron internetowych [Internet Archive](#) przygotował taką wyszukiwarce.

Dostępna jest pod adresem [Search Inside](#). Jest to wersja beta, dlatego zdarzają się jeszcze błędy. Przykładowo nie można używać polskich znaków. Jednak wpisanie frazy bez „ogonków” (np. „slask” zamiast „śląsk”) umożliwia odnalezienie zarchiwizowanych stron.

[Spisy nazwisk akt stanu cywilnego z Berlina](#)

Landesarchiv Berlin udostępniło online bazę danych ze spisami nazwisk z akt stanu cywilnego. W sumie ok. 4,5 tys. tomów z rejestrów urodzeń (lata 1873-1903), ślubów (lata 1874-1933) i zgonów (lata 1874-1983).

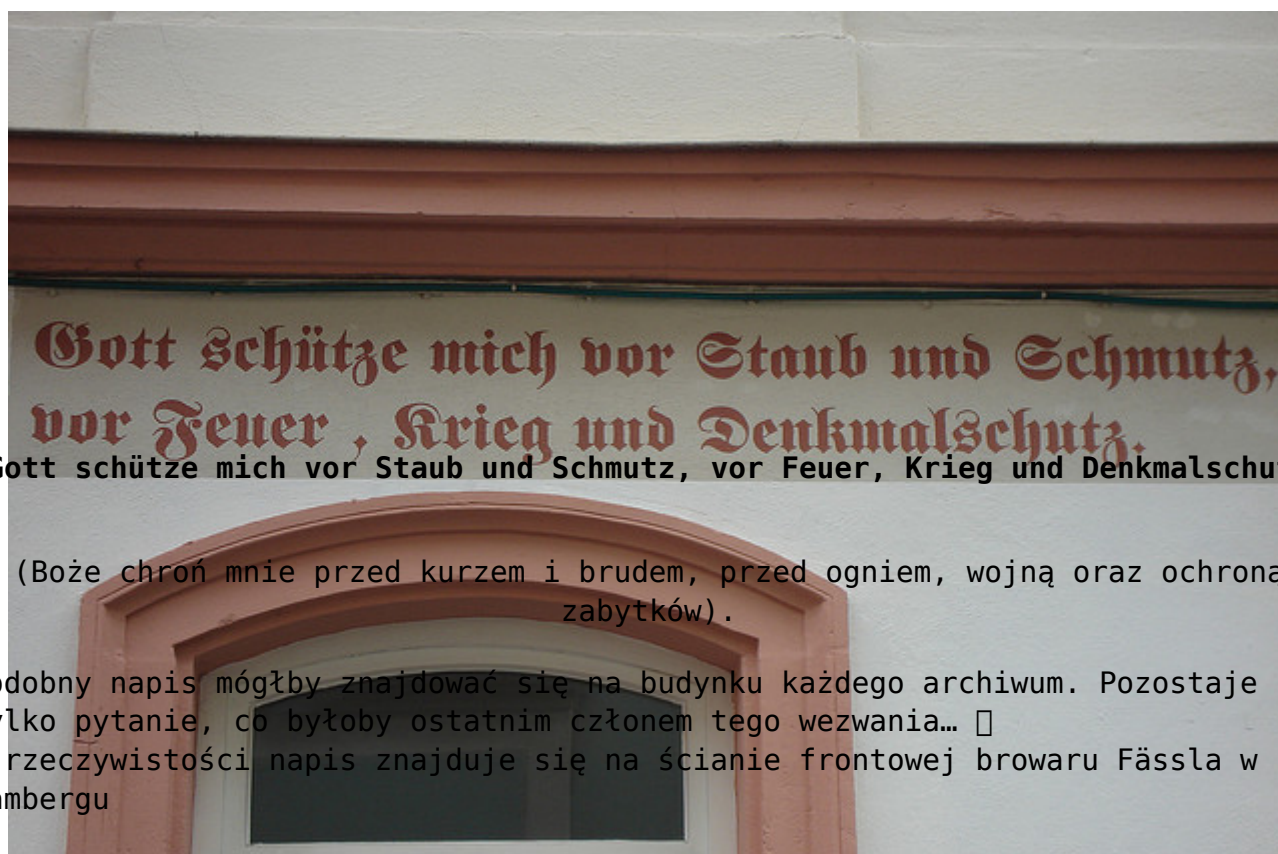
Informacje na temat projektu na [stronie archiwum berlińskiego](#).

Link do bazy danych: [Standesamtsabfrage](#).

Boże chroń mnie przed kurzem i brudem...

Likwidacja kierunków humanistycznych na uczelniach

W połowie września 2015 r. blady strach padł na uczonych kierunków humanistycznych, w szczególności tych w Japonii. Niemniej wiadomość ta odbiła się szerokim echem i szybko dotarła do Europy (zobacz wpis na [Archivalia](#) oraz na blogu [Archeologik](#)).

Otóż minister edukacji Hakuban Shimomura rozesłał list do wszystkich 86 uczelni, aby rozpoczęły działania w celu zniesienia lub przeorganizowania kierunków humanistycznych na takie, które lepiej będą odpowiadały potrzebom

społeczeństwa.

Wprawdzie kilka uniwersytetów wystąpiło przeciwko tym żądaniom, jednak aż 26 z 60 japońskich uczelni, na których takie kierunki istnieją zapewniło o realizacji decyzji władz, a 17 z nich już postanowiło o zatrzymaniu rekrutacji na te kierunki (w tym także na prawo i ekonomię).

Uzasadnieniem tych zmian jest to, iż pieniądze publiczne powinny być wydawane na kształcenie w dziedzinach pożyteczniejszych dla społeczeństwa.

W przypadku archiwistyki wniosek nasuwa się sam: rozwijać należy wiedzę z zakresu informatyki, programowania – dla materiałów w postaci cyfrowej oraz konserwacji dla tych, które jeszcze pozostały w wersji analogowej.

Zasady opisu metadanyami zostaną uregulowane odpowiednimi aktami prawnymi, a całą dotychczasową metodykę można zarchiwizować, jako relikwiny przeszłości.

Naturalnie jakiegokolwiek prace naukowe w archiwach powinny zostać bezwzględnie zarzucone, jako niepożyteczne i marnujące pieniądze publiczne (czas to też pieniądz).

Decyzja władz japońskich budzi zrozumiały niepokój, a może wręcz przerażenie w środowiskach uniwersyteckich. Nie powinno to być jednakże zaskoczeniem, podobne decyzje podejmowały władze Kanady już kilka lat temu, również ograniczając finansowanie – z tych samych powodów – kierunków humanistycznych. Zarówno w jednym, jak i drugim przypadku działania te związane są także ze zmniejszonym napływem studentów (niż demograficzny), co powoduje, że część uczelni – w szczególności nauki humanistyczne – nie jest w stanie zapewnić pełną obsadę takich kierunków i, wobec braku popytu, naturalnym wydaje ich likwidacja.

Zobacz: The Times Higher Education, [Social sciences and humanities faculties to close in Japan after ministerial decree](#)

Zmiana adresu serwisu

Uwaga! Serwis Rotulus dostępny jest obecnie pod adresem: rotulus.arcaion.pl

Serdecznie zapraszam!

Zachowanie cyfrowego dziedzictwa archiwalnego

Narodowe Archiwum Cyfrowe i Uniwersytet Mikołaja Kopernika zapraszają na konferencję **Zachowanie cyfrowego dziedzictwa archiwalnego**

Termin: 24-25 czerwca 2015 roku

Miejsce: Collegium Humanisticum, przy ul. Władysława Bojarskiego 1, Toruń

Tematyka to m.in.:

- dokument elektroniczny, jak go definiować i co na to archiwistyka
- ile dokumentów elektronicznych jest w archiwach i co archiwa jeszcze ukrywają
- archiwalia cyfrowe
- archiwizacja Internetu
- i wiele innych...

[Zobacz szczegóły i program konferencji](#)

---

0 nieszczęściu wypierania piwa przez herbatę

0 przewadze piwa nad napojem zwanym herbatą, która – w przeciwieństwie do piwa oczywiście – była powodem wszelkich nieszczęść wypowiedali się znawcy już w XVIII wieku:

Aber ein Hauptgrund der starken Mortalität liegt gewis in dem ungeheuren Theetrinken. Dies Getränk hat hier das Bier völlig verdrängt und wird im Durchschnitt 3, 4 bis 5 Mal, und kommen Fremde dazu, wohl noch ein Paar Mal mehr, täglich in großer Quantität zu sich genommen. Dadurch mus es natürlich den Körper erschlaffen, das Zeugungsvermögen schwächen, die Gesundheit allmählig aufreiben.

W tłumaczeniu przedstawia się to mnie więcej tak:

Główny powód jest zwiększonej śmiertelności leży z pewnością w niepohamowanym picciu herbaty. Napój ten tutaj niemal całkowicie wyparł piwo i jest spożywany średnio 3, 4 do 5 razy, a jeśli dochodzą do tego obcy, to prawdopodobnie jeszcze kilka razy więcej, dziennie i to znacznych ilościach. Skutkiem czego musi być naturalnie powodem wiotczenia ciała,

osłabienia płodności,
stopniowego wyniszczenia zdrowia.

Źródło: E.C. Kruse: Beschreibung der Insel Hoge, [w:] "Schleswig-Holsteinische Provinzialberichte", 1794 r., Bd. 2, s. 214 i nast. (cyt. za: Jens Lorenzen (Hg.), [Drei Hallig-Beschreibungen aus der Zeit um 1800](#))

Pouczenia dla początkującego archiwisty

Z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów (9 czerwca) przygotowałem krótki tekst z XVIII wieku o wartości pracy archiwisty.

Wersja oryginalna:

Anmerkungen

über

die Archive, den Archivar, und dessen
Arbeiten.

Wenn Archive die Behältnisse sind, in welchen die öffentliche Urkunden, und Papiere eines Staats, einer Herrschaft, einer Kirche, einer Gemeinde, oder auch nur eines Gutbesizers zur Sicherheit, und zum Gebrauche aufbewahret werden; so folgt von selbst, daß der Vorsteher dieser Behältnisse, der Archivar, sein Hauptaugenmerk auf die Einrichtung, auf die Erhaltung, und auf den nützlichen Gebrauch derselben zu richten habe. In diesem bestehet seine ganze Beschäftigung: hat er sie gut, und nach dem wahren Archivsgeist verrichtet, so ist er für den Staat ein höchstnützlicher Mann, und hat den billigsten Anspruch auf ewigen Dank. —

Anmerkungen

über

die Archive, den Archivar, und dessen
Arbeiten

Wenn Archive die Verhältnisse sind, in welchen die öffentliche Urkunden, und Papiere eines Staats, einer Herrschaft, einer Kirche, einer Gemeinde, oder auch nur eines Gutbesizers zur Sicherheit, und zum Gebrauche aufbewahret werden; so folgt von selbst, daß der

Vorsteher dieser Verhältnisse, der Archivar, sein Hauptaugenmerk auf die Einrichtung, auf die Erhaltung, und auf den nützlichen Gebrauch derselben zu richten habe. In diesem besteht seine ganze Beschäftigung: hat er sie gut, und nach dem wahren Archivsgeist verrichtet, so ist er für den Staat ein höchstnützlicher Mann, und hat den billigsten Anspruch auf ewigen Dank. –

Tłumaczenie:

Uwagi o archiwach, archiwistach i jego pracach

Jako że w archiwach takowe okoliczności występują, iż dokumenty publiczne, papiery państwowe, księstwa, Kościoła, gminy, albo też zaledwie majątku ziemskiego dla bezpieczeństwa oraz użytku przechowywane są; wynika samo z siebie, iż zarządca tegoż stanu, archiwista, swoją główną uwagę skupić winien na przygotowaniu, na zachowaniu oraz na przydatnym wykorzystaniu tychże. Na tym polega całe jego zajęcie: wykonuje je dobrze, sprawuje zgodnie z prawdziwym duchem archiwisty, tako jest on w najwyższym stopniu przydatnym państwu człowiekiem i ma pełne prawo do wiecznej wdzięczności.

[Belehrung eines angehenden Archivars, Augsburg : Bey Leonhard Benedikt, 1796](#)

Znalezione na: [Archivalia, Belehrung eines angehenden Archivars \(1796\)](#)

[Sto lat I wojny światowej – projekt Austriackiego Archiwum Państwowego](#)

Niezwykle ciekawy, a do tego bardzo starannie przygotowany i skonstruowany serwis poświęcony I wojnie światowej z okazji stulecia prezentuje Austriackie Archiwum Państwowe (Österreichisches Staatsarchiv):

1914–2014

100 JAHRE ERSTER WELTKRIEG

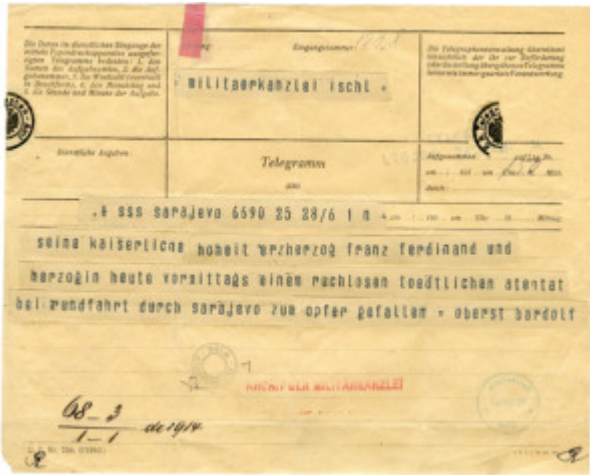
Projekt Austriackiego Archiwum Państwowego z okazji stulecia I wojny światowej

Jest to wirtualna wystawa, gdzie poza starannie dobranymi zdjęciami i skanami dokumentów archiwalnych, znajdziemy również ciekawe opisy wydarzeń z czasów

pierwszej wojny światowej.

Nieźłym pomysłem jest lista czasu (Zeitliste), na której w porządku chronologicznym przedstawione są wydarzenia mające wpływ na przebieg konfliktu. Zaczyna się oczywiście od zamachu w Sarajewie, o czym informuje telegram Bardolffa.

Na tej samej stronie można zobaczyć też [świadcstwo zgonu arcyksięcia Ferdynanda](#).

A jeśli ktoś chciałby dowiedzieć się, o czym było pismo, na którym widnieje ostatni podpis cesarza Franciszka Józefa, powinien zerknąć do jednego artykułów części tematycznej ["Cesarz na wojnie"](#).

W serwisie są także opisy działań zbrojnych na terenach obecnej Polski, np. [w 1914 r. w Galicji](#), lub [w Przemyślu w okresie 1914-1915](#) oraz inne.

121. Am Vormarsch zum San. Husaren durchqueren einen Fluss